

Copyright@Author(s) - Available online at dergipark.org.tr/en/pub/igusbd. Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisine Karşılaştırmalı Bir Bakış: Rusya ve Ukrayna Üzerine Bir İnceleme

A Comparative Look on Soft Power and Public Diplomacy: A Review on Russia and Ukraine

¹Samet KAVOĞLU

²Ergün KÖKSOY

Öz

Yurttaşlık bilincinin arttığı toplumlarda, örgütlü gruplar başta olmak üzere genel olarak kamuoyu siyasal aktörler üzerinde etki oluşturmaktadır. Kamu diplomasisi de siyasal süreçlerde etki üretme kapasitesine sahip hedef ülke kamularına dönük yumuşak güç temelli faaliyetleri tanımlamaktadır. Bu çalışma Rusya ve Ukrayna'nın yumuşak güç ve kamu diplomasisi yaklaşımlarına ve kaynaklarına odaklanmaktadır. Çalışmada tarafların kamu diplomasisi yaklaşımları ve faaliyetleri doküman analizine dayalı betimleyici incelemeyle araçlar, aktörler, yöntemler, hedef kamular, taktik ve stratejik iletişim çabaları ekseninde mercek altına alınmıştır. Araştırma bulgularından hareketle Rusya'nın büyük güç olma iddiasıyla küresel ölçekte kamu diplomasisi faaliyetleri yürüttüğü görülmekle birlikte "Yakın Çevre" doktrini ekseninde etnik Rusların yaşadığı eski SSCB ülkelerine dönük yoğun çalışmaların olduğu da görülmektedir. Ukrayna kamu diplomasisi incelendiğinde ise faaliyetlerin Dışişleri Bakanlığı Kamu Diplomasisi ve İletişim Genel Dairesi, Ukrayna Kültür Vakfı ve Ukrayna Enstitüsü tarafından yürütüldüğü; faaliyetlerde öne çıkan temaların da Rusya'dan ayrıran beynelmilel Ukrayna milli kimliği oluşturmak ve Ukrayna'yı Avrupa kültür havzası içerisinde konumlandırmak olduğu bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Kamu Diplomasisi, Yumuşak Güç, Dış Politika, Rusya, Ukrayna

Abstract

In societies where civic consciousness has grown, the general public, especially organized groups, has influence over political actors. Public diplomacy is a soft power activity that targets the populations of target countries that are capable of exerting influence on political processes. This study focuses on the soft power and public diplomacy approaches and resources

¹Doç. Dr., Marmara Üniversitesi,
İletişim Fakültesi, İstanbul, Türkiye
✉ samet.kavoglu@marmara.edu.tr

²Doç. Dr., Marmara Üniversitesi,
İletişim Fakültesi, İstanbul, Türkiye.
✉ ergun.koksoy@marmara.edu.tr

Geliş/Received: 29.03.2023

Kabul/Accepted: 03.10.2023

Samet Kavoglu, Ergün Köksoy, "Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisine Karşılaştırmalı Bir Bakış: Rusya ve Ukrayna Üzerine Bir İnceleme", İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11 (2), Ekim 2024, ss. 788-804.

of Russia and Ukraine. In terms of tools, actors, methods, target audiences, tactical and strategic communication efforts, and a descriptive analysis based on document analysis, the study analyzes the public diplomacy approaches and activities of the two countries. From the research results, it appears that Russia, claiming to be a great power, conducts public diplomacy activities at the global level but also develops intensive activities towards the former USSR countries where ethnic Russians live, in the axis of the “Near Abroad” doctrine. If one looks at Ukrainian public diplomacy, one can see that the Ukraine Institute, the Ukrainian Cultural Foundation, and the General Department of Public Diplomacy and Communications of the Ministry of Foreign Affairs all carry out the activities. It has been noted that the main objectives of the initiatives are to establish a national identity for Ukraine that is distinct from Russian culture and to situate Ukraine within the context of European culture.

Keywords

Public Diplomacy, Soft Power, Foreign Policy, Russia, Ukraine

Giriş

Günümüzde ülkelerin yumuşak güç ve kamu diplomasisi yaklaşımlarını belirleyen genel çerçeve ulusal ve uluslararası politik, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri, dış politika amaçları ve buldukları coğrafi ve siyasi bölgeden oluşmaktadır. Birçok ülkenin benimsediği kamu diplomasisi anlayışı ve uygulamaları da bunu desteklemektedir. Örneğin Fransa, politik ve ekonomik olarak etki yaratmak istediği ülkeler başta olmak üzere dünyada, Fransız dili ve kültürünü tanıtmayı ve bu yolla ilişki ve anlayış oluşturmayı amaçladığı kültürel diplomasi faaliyetlerine ağırlık verirken, İngiltere benzer şekilde başta eski sömürge ülkeleri olmak üzere hedef ülkelerde uluslararası yayıncılık ve dil eğitimi faaliyetlerine yoğunlaşmıştır. Uzak Doğu ülkeleri Japonya ve Güney Kore'nin genel yumuşak güç ve kamu diplomasisi yaklaşımları ise ekonomik ve teknolojik gelişmişliklerinin, kültürel zenginliklerinin, değerlerinin ve barışçıl dış politika anlayışlarının ön plana çıkarılma anlatısına dayanmaktadır.

Bu çalışmada da hâlihazırda savaş halinde olan iki ülkenin (Rusya ve Ukrayna) yumuşak güç ve kamu diplomasisi faaliyetleri mercek altına alınmaktadır. Sert güç bileşenlerinin etkin olarak kullanıldığı ve analizlerin ağırlıklı olarak askeri ve iktisadi bileşenler üzerinden yapıldığı süreçte Rusya ve Ukrayna'nın yumuşak güç ve kamu diplomasisi yaklaşımlarını analize odaklanan bu çalışma literatürdeki eksikliği giderme ve takip eden çalışmalar açısından bütünlüklü analizlere imkân sunma arayışındadır. Literatürde yer alan kamu diplomasisi üzerine yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu ABD ve Batı ülkeleri üzerine gerçekleşmiştir (Schindler, 2018). Bu kapsamda tarafların kamu diplomasisi pratikleri araçlar, aktörler, yöntemler, hedef kamular, taktik ve stratejik iletişim çabaları gibi hususları içerisine alacak şekilde detaylı olarak irdelenecektir. Doküman analizine dayalı betimleyici düzeydeki çalışmada, veri toplama aşamasında incelemeye konu ülkelerin yumuşak güç ve kamu diplomasisi politikaları ile uygulamalarını inceleyen akademik, politik ve medya metinlerinden ve uygulayıcı kuruluşların ürettikleri içeriklerden (raporlar, web siteleri, sosyal medya paylaşımları vb.) yararlanılacaktır. Nitel araştırma yöntemi olarak araştırmaya konu yazılı belgelerin içeriklerinin titizlikle ve sistematik olarak analizine odaklanan (Wach ve Ward, 2013, s. 1) doküman analizinde anlamları keşfetmek, konu ile ilgili anlayış geliştirmek, deneysel bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesi ve yorumlanması gerektirmektedir (Corbin & Strauss, 2008'den akt. Kırıl, 2020, s. 175).

Dokümanlar, araştırmaya konu olayın tarihsel kökenlerinin anlaşılması, araştırmada sorulması gerekli sorular ve gözlemlenmesi gereken durumlara dair sorular hakkında bilgilenme, ek araştırma verileri sağlama, değişim ve gelişimi izlemek için araç sağlama ve bulguları doğrulama veya diğer kaynaklardan gelen kanıtları doğrulama işlevine sahiptirler (Bowen, 2009, ss. 29-30). Fakat Atkinson ve Coffey'in de belirttiği üzere dokümanlar diğer tür verilerle birlikte daha anlaşılır olmaktadır. Bir örgütün günlük işleyişini anlamak için tek başına kayıtların yeterli olmadığı, resmi raporların yanı sıra varsa diğer bilgiler ile istatistiklere de ihtiyaç duyulduğu (1997, s. 47) yaklaşımından hareketle bu çalışmada da veri elde etme sürecinde bütünlüklü resim oluşturabilmek için yelpazenin geniş tutulduğu belirtilmelidir. Benzer çalışmaların hâlihazırda az olması nedeniyle öncü mahiyetteki çalışmanın bulguları, konuyu farklı boyutlarda ve araştırma yöntemleriyle incelemek isteyen araştırmacılar için kaynak olması açısından önem arz etmektedir.

Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi

Güç, arzu edilen sonuçlara ulaşmak için diğerlerinin tutumlarını ve davranışlarını etkileme yeteneği, istenilen sonuçların elde edilebilmesi kabiliyeti olarak tanımlanmaktadır. Klasik bakış açısına göre güç; bölgesel büyüklük, doğal kaynaklar, nüfus, ekonomik ve askeri kapasite ve sosyal istikrar gibi unsurlarla ölçülmüştür. Bu özellikler somut unsurlardan oluştuğu, ülkelerin bu imkânlarını ve kapasitelerini zorlama, ödeme ve cazibe yaratan yöntemlerle başkalarının (ülkelerin ve aktörlerin) davranışlarını kendi çıkarları doğrultusunda değiştirmek için kullandıkları belirtilmiştir (Nye, 2005; Nye, 2022; Özekin & Kırca, 2021, s. 485). Ülkeler 20. yüzyılın ikinci yarısına kadar dış politikalarını sert güç unsurları çerçevesinde biçimlendirmiş ve güç kullanımı söz konusu olduğunda öncelikli olarak bu unsurlara başvurmuşlardır.

1990'lı yılların başında Joseph Nye tarafından kavramsallaştırılan “yumuşak güç” ise bir ülkenin başkalarını zorla veya baskı olmadan istediği gibi davranmaya ikna etme yeteneği, başkalarının tercihlerini şekillendirme becerisi ve çekim gücü olarak tanımlanmıştır. Nye, gücün teşvik, gündem belirleme ve tercihleri belirleme olmak üzere üç önemli yüzü olduğunu belirtmiştir. Bunlardan biri (teşvik) çoğu zaman sert güce, diğer ikisi ise yumuşak güce (gündemi ve tercihleri belirleme) vurgu yapmaktadır (2011). Nye, yumuşak gücün kaynakları siyasal değerler, dış politika ve kültür olarak sıralamıştır. Yumuşak güç bu kaynaklar aracılığıyla gündemi ve tercihleri belirlemeye ve diğerlerinin herhangi bir zorlama olmadan istediğini yapmalarını sağlamaktadır. Bunun için tehdit ya da bedel ödememektedir (1990).

Bununla birlikte Nye göre askeri ve ekonomik güç sadece sert güç etkisi üretmemekte, ekonomik başarılar ve askeri kahramanlıklar da bazen yumuşak güç etkisi yaratmaktadır (2011). Örneğin 1950-53 yılları arasında Türkiye, Kore Savaşında ABD ve müttefiklerinin yanında Güney Kore'ye askeri destek sağlamış, bu askeri yardım günümüze kadar gelen Türkiye - Güney Kore dostluğunun önemli bir unsuru olmuştur. Türk askerinin kahramanlığı hem Güney Kore hem Batılı müttefikler nezdinde sıklıkla dile getirilmiştir. Bu durum Türkiye'nin NATO üyeliğinde de önemli rol oynamıştır. Benzer şekilde Japonya ve Güney Kore'nin ekonomik ve teknolojik alanlardaki başarıları ülkelerin yumuşak güç kapasitelerini artırmış, bu ülkelere dünya çapında beğeni ve sempati kazandırmıştır. Ancak ekonomik ve askeri gücün yumuşak güç etkisi yaratabilmesi için destek ve işbirliği çerçevesinde, yasal ve ahlaki meşruiyet şartlarıyla gerçekleşmesi gerektiği belirtilmiştir. Aynı şekilde ekonomik gelişmenin hem ülke içinde hem de ülke dışında bir başarı hikâyesine dönüşmesi gerekmektedir. Aksi takdirde bu güçlerin ekonomik yaptırım ya da askeri işgal şeklinde de anlaşılabilceği ya da etkisiz kalacağı vurgulanmaktadır (Köksoy, 2021, s. 125). ABD'nin Irak Savaşı uluslararası toplum nezdinde bir işgal olarak görülmüş ve ABD yumuşak gücünü zayıflatan olayların başında gelmiştir (Nye, 2008, s. 96). Benzer şekilde Çin'in ekonomik büyümesi Batı toplumları tarafından şüpheyle karşılanmıştır ve korkulacak bir unsur olarak görülmüş ve “Çin tehdidi” şeklinde kavramsallaştırılmıştır. Buna ülke içindeki anti demokratik uygulamalar da eklendiğinde ekonomik büyüme hikâyesi bir yumuşak güç etkisi yaratmaktan uzak görünmektedir (Sağır, 2019, s. 91). Bu nedenle Çin'in son dönemde uyguladığı kamu diplomasisinin en önemli amacı bu imajı ve algıyı değiştirmeye yönelik faaliyetlerden oluşmaktadır.

Yumuşak gücün, tek başına kullanıldığında bir sonuç alınmayacağına ya da tek başına sert gücün etkisini bertaraf edemeyeceğinin anlaşılması üzerine Nye, yeni bir güç boyutunu kavramsallaştırmıştır. Devletlerin uluslararası alanda hedeflerine ulaşmaları için hem sert güce hem de yumuşak güce ihtiyaç duydukları ifade edilmiş, bu iki gücün birlikte kullanılmasıyla akıllı güç kavramı ortaya çıkmıştır (Yağmurlu, 2019, s. 12). Nye, ülkelerin etkinliğinin sadece sert güçten ya da yumuşak güçten oluşmayacağını her iki gücün de tutarlı ve doğru politikalarla birleştirilmesiyle ortaya çıkacak akıllı güçten oluşabileceğini belirtmiştir (2013a). Akıllı güç için diplomatik, politik, ekonomik, askeri ve kültürel unsurların etkin ve entegre biçimde kullanılması gerekmektedir. Bu unsurların ikna, cazibe ve meşruiyet yaratması önem taşımaktadır. Diğer türlü politikaların ve uygulamaların baskı, zorlama ve tehdit olarak anlaşılabilceği belirtilmektedir. Akıllı gücü geliştirmek için etkili kurumların geliştirilmesi, müttefikliklerin kurulması, küresel ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunulması, yeni ürün ve teknolojilerde gelişme gösterilmesi ve ülkenin tanıtım ve iletişim politikalarının belirlenmesi anlamına gelen kamu diplomasisi alanlarına yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir (Nye & Armitage, 2007; Köksoy, 2021, s. 126).

Yumuşak güç yaratma, geliştirme ve yumuşak güç kaynaklarını harekete geçirme aracı olarak anılan kamu diplomasisi ülkelerin, hedef ülke halklarıyla ve muhataplarıyla ilişkilerini ve iletişimlerini

tanımlamaktadır. Kamu diplomasisi hükümetlerin yumuşak gücü kullanma girişimlerinin başlıca yollarından biri olarak gösterilmektedir (Nye, 2013a; Köksoy, 2023, s. 75). Edmund Gullion tarafından kullanıma sokulan kavram, kamuoyu davranışlarının dış politika oluşumuna ve yürütmesine etkisi şeklinde ifade edilmiş; klasik diplomasinin dışında uluslararası ilişkiler süreçlerini, hükümetlerin diğer ülkelerdeki kamuoyunu oluşturma çabalarını, ülkeler arasında sivil toplum ve kar amaçlı kuruluşların etkileşimlerini, diplomatlar ve dış temsilciler arasındaki iletişimi ve kültürler arası iletişim süreçlerini kapsadığı belirtilmiştir (Cull, 2008, s. 19).

Alan yazını incelendiğinde kavramın çok sayıda tanımı olmakla birlikte kahir ekseriyetinin başka ülkelerin halkları üzerinde olumlu algı yaratılması ve ülke çıkarları doğrultusunda bu algıların yönetilmesi amacıyla yürütülen, uzun dönemli fayda sağlayan marka halkla ilişkiler, algı ve imaj yönetimi, uluslararası ilişkiler, diplomasi gibi alanlarda sürdürülen birçok faaliyetin, bir bütün halinde hedeflenen sonuçlara ulaşmak için uygulanması (Erzen, 2012, s. 60) tanımıyla genel olarak örtüştüğü ifade edilebilir. Bu noktada tanımlardaki netliğin uygulama boyutundaki belirsiz alanları açıklamada yetersiz kalabildiği, kamu diplomasisi ile propaganda arasındaki sınırı çizilebilirlik açısından sorgulayıcı okumalara ihtiyaç olduğu da görülmektedir. Örneğin Riggins'in tanımında kamu diplomasisi, bir hükümetin diğer ülkelerde kamuoyu oluşturma ve ulusal hedeflere ulaşmak için planlanmış doğru bilgiyi yayma faaliyeti (1998, s. 4) olarak tanımlanmıştır. Bu noktada 'doğru' kavramının göreceli doğasından ve mesajın asimetrik olarak yabancı kamuları etkileme gayesiyle yayılıyor olmasından hareketle manipülatif tarafının baskın geldiği göz ardı edilmemelidir (Kavoğlu, 2013, s. 118). Retoriğin hakikati aştığı durumlarda kamu diplomasisinin de sınırlarının aşıldığı ve propaganda safhasına girildiği (Potter, 2009, s. 61), iki kavramın sınırlarının kesin çizgilerle belirlenememiş olmasından dolayı da uygulama zemininde geçişkenliklerin sıklıkla yaşanabildiği belirtilmelidir (Kavoğlu, 2018a, s. 800; 2018b, s. 107).

İfade edilen handikaplar göz ardı edilmeksizin kamu diplomasisi faaliyet ve yöntemleri incelendiğinde ise beş ana bileşenin varlığından söz edilebilir. Bunlar; dinleme, savunma, kültürel diplomasi, değişim programları ve uluslararası yayıncılık faaliyetleri ve yöntemleridir. Bu faaliyet alanlarına çoğu zaman doğrudan kamu diplomasisi kavramsallaştırmasına dahil edilmeyen ancak benzer amaçları ve süreçleri içeren psikolojik savaş faaliyetleri de dahil edilebilmektedir. Her bir bileşeni genel hatlarıyla açıklamak gerekirse, dinleme, yabancı kamular ve kanaatleri hakkında bilgi toplama; savunma, belirli bir fikir ve politikanın muhataplara iletilmesi ve muhataplarınca anlaşılması; kültürel diplomasi, ülkeler arası ilişkileri güçlendirme, sosyo-kültürel ilişkileri geliştirme, ulusal çıkarları teşvik etmek için fikirlerin, bilginin, değerlerin, sistemlerin, geleneklerin, inançların, kültürün ve kimliğin diğer yönlerinin değişimine dayanan uygulamalar; değişim programları, halkların birbirini yakından tanımalarına ve anlamasına imkân sunan araçlar ve yöntemler; uluslararası yayıncılık, politikaların ve gündemlerin uluslararası medya ve iletişim teknolojileri aracılığıyla uluslararası kamuoyuna iletilmesi ve bu gündemlerin yönetilmesi olarak ifade edilmektedir. Psikolojik savaş ise dış politika eylemlerinin, askerî operasyonların ve diplomatik süreçlerin iletişim ayağının gerçekleştirilmesi olarak tanımlanabilmektedir (Cull, 2009, ss. 17-22).

Ülkelerin kamu diplomasisi yaklaşımları genel olarak bu faaliyetler çerçevesinde biçimlenmektedir. Bu faaliyetlerle ülkelerin dış politika hedeflerine ulaşması için uygun ortamlar yaratılması amaçlanırken, ülkeler ve toplumları arasında iyi ilişkilerin kurulması, olumsuz algıların ve önyargıların düzeltilmesi, olumlu imaj oluşturulması ve itibarlarının artırılması amaçlanmaktadır. Kamu diplomasisi faaliyetleri günlük haber ve bilgi iletişiminden ve iletiminden, stratejik iletişime ve uzun dönemli sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesine kadar uzanan farklı faaliyet, araç ve boyutlardan oluşmaktadır (Nye, 2008, s. 102). Yumuşak güç ve kamu diplomasisi bağlamından yola çıkarak bu çalışmada yukarıda ifade edilen yaklaşımların, kaynakların ve faaliyetlerin Rusya ve Ukrayna örneğinde nasıl uygulandığı iki ülke nezdinde karşılaştırmalı bir bakış açısıyla ele alınacaktır.

Rusya ve Ukrayna Yumuşak Gücünün ve Kamu Diplomasisinin İncelemesi

Kavramsal çerçevesi şekillendirilen çalışmanın bu bölümünde Rusya ve Ukrayna'nın yumuşak güç yaklaşımlarına ve kamu diplomasisi kaynaklarına ve uygulamalarına odaklanılmaktadır. Cephe hattındaki savaştan uzak bir şekilde iki ülkenin genelde uluslararası topluma, özelde ise hedef ülke

kamularına dönük yürüttükleri kamu diplomasisi yaklaşımları aktörler ve faaliyetler boyutunda ele alınacak, incelenecektir.

Rusya'nın Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi Yaklaşımı ve Kaynakları

Dünyanın iki kutuplu bölünmeye maruz kaldığı Soğuk Savaş döneminin sona ermesinin ardından Rusya'nın 15 yıl gibi kısa sürede kendisini önemli ölçüde toparladığı, Doğu Avrupa, Orta Doğu ve Postsovyet (Sovyet sonrası) coğrafyada ekonomik ve siyasi olarak etkinliğini artırmaya çalıştığı görülmektedir (Cabbarlı, 2016, s. 95). Özellikle Vladimir Putin döneminde, Rusya'nın toparlanma dönemine girdiği ve SSCB dönemindeki gücünü önemli ölçüde geri kazandığı, ekonomik sıkıntılarının nispeten azaldığı ve ülkenin uluslararası alanda etkin olmaya başladığı ifade edilmektedir (Halidov, 2014, s. 37). Bu etkinlik, ağırlıklı olarak sert güce dayanırken özellikle V. Putin'in iktidara gelmesiyle yumuşak güç olgusu da tartışılmaya başlanmış ve yumuşak güç sert gücü meşrulaştırıcı bir unsur olarak kullanıma sokulmuştur. İlk kez 2013 yılında Rus Dış Politika Konsepti'ne dahil edilen "Yumuşak güç" kavramı, dış politika hedeflerini çözmek için sivil toplum, bilgi, iletişim, insani ve klasik diplomasisinin diğer alternatif yöntemleri ve teknolojileri üzerine inşa edilen kapsamlı araçlar ve olanaklar olarak tanımlanmıştır (Anlamassova, 2017, s. 7). Yumuşak gücün modern uluslararası ilişkiler sisteminin vazgeçilmez bir unsuru haline geldiğine dikkat çekilirken Rusya'nın kültür, eğitim, bilim ve spor alanlarındaki yüksek seviyesine yaraşır bir pozitif imajının oluşturulabilmesi için yumuşak güç unsurlarından yararlanacağı vurgulanmıştır (Kelkitli, 2018, s. 159).

Bununla birlikte Rusya'nın askeri ve ekonomik açıdan Dünya'da sayılı sert güce sahip ülkelerden biri olduğu ve bu güce sıklıkla başvurduğu görülmektedir. Rusya'nın sert gücü genel olarak toprak büyüklüğü (Ticaret Bakanlığı, 2022), askeri güç kapasitesi (Hürriyet, 2022), ekonomik büyüklüğü (Euronews, 2022), enerji kaynaklarına sahipliği (AA, 2020) gibi unsurlara dayanmaktadır.

Rusya'nın yumuşak gücü üzerine yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde ise Rusya'nın yurtdışındaki imajını iyileştirmek ve dış politika çıkarlarını gerçekleştirmek için kullandığı kamu diplomasisi stratejileri ve kaynaklarına odaklanıldığı belirlenmiştir (Cheskin, 2017, s. 276; Özekin & Kırca, 2021, s. 484). Rusya'nın yumuşak gücü, sert güç etkinliğini ve gücünü meşrulaştırmaya yarayan, destekleyen, tamamlayan araçlar ve unsurlarla ilişkilendirilmiş; Rusya'yı görece güçlü pozisyona taşıyan V. Putin'in sert güç yollarına vurgu yaparken, 2000'li yıllarla birlikte uluslararası toplum nezdinde oluşan otoriter ve baskıcı Rusya imajını düzeltmek ya da yumuşatmak amacıyla diplomaside ve dış politikada yumuşak güç ve kamu diplomasisi enstrümanlarına destek vermeye başladığına dikkat çekilmiştir (Halidov, 2014, s. 37). Rusya'nın yumuşak güce yönelmesindeki ana sebepler; Soğuk Savaş sürecinde ve sonrasında komşuları için tehdit oluşturan saldırgan devlet, parçalanma ve dağılmanın eşiğine gelen yoksul devlet imajlarından kurtulma isteği ve Batı medyasının Rusya'ya yönelik karalama kampanyalarına karşı koyma ihtiyacı olduğu belirtilmiştir. Örneğin bu amaçla 2005 yılında Russia Today adlı İngilizce yayın yapan uluslararası kanal kurulmuş ve enformasyon mücadelesine başlanmıştır (Berkil & Ekşi, 2020, s. 123). Bu dönemde kamu diplomasisinin de bir parçası olduğu bilgi (enformasyon) alanı yeni bir savaş alanı olarak görülmüş, Rusya bilgi alanındaki hakimiyeti ulusal kültürün ve bütünlüğün korunmasının bir yolu olarak görmüştür. Örneğin 2021 yılında yayınlanan Rusya Ulusal Güvenlik Stratejisinde bilgi güvenliğine daha fazla önem verilmiştir. Strateji belgesinde psikolojik enformasyon sabotajlarının ve Batılılaşmanın Rusya'nın kendi kültürel egemenliğini kaybetme tehdidini artırdığı belirtilmiş, Rusya ve dünya tarihini tahrif etme, tarihi gerçekleri çarpıtma ve tarihsel hafızayı yok etme girişimlerinin arttığına, "kötü niyetli kişilerin" Rusya'da etnik ve mezhepler arası çatışmaları kışkırtmaya çalıştığına dikkat çekilmiştir (Sputnik, 2021). Rusya Genelkurmay Başkanı Valeri Gerasimov ise günümüzde savaş koşullarının önemli ölçüde değiştiğine dikkat çekerken, politik ve stratejik hedeflere ulaşmak için askeri olmayan araçların ve yöntemlerin daha etkili hale geldiğine, çatışmanın yöntemlerinin siyasi, ekonomik, bilgi ve diğer askeri olmayan tedbirlerle birlikte toplumun protesto potansiyeli ile yön değiştirdiğine vurgu yapmıştır (Military Review, 2016).

Rusya'nın yumuşak gücünü artırma girişiminin bir başka nedeni ise SSCB'nin dağılmasından sonra ABD ve Avrupalı devletlerin etki alanının genişlemesine karşı koyma arayışıdır. Sert güç unsurlarının yanında yumuşak güç unsurları da devreye sokularak Batı'nın genişleme politikalarına karşı önlemler almaya çalışılmıştır (Gülseven, 2019, s. 49). Post Sovyet ülkelerinden bazılarının NATO'ya katılmaları,

Ukrayna'da Batı yanlısı Yuşçenko'nun iktidara gelmesi, bazı post Sovyet ülkelerinde yaşanan "Renkli Devrimler" gibi olgular da Rusya'nın kamu diplomasisi politikalarını geliştirmesinde tetikleyici rol oynamıştır (Berkil & Ekşi, 2020, s. 130; Anlamassova, 2017, s. 5). Bu kapsamda Slav, Ortodoks ve Avrasya bölgesindeki ülkeler ve halklarla iyi ilişkiler geliştirmek ve post Sovyet ülkelerde yaşayan Rus kökenli toplulukları desteklemek ve bağları güçlü tutmak için kamu diplomasisi girişimlerinde bulunmuştur (Doğan, 2015, ss. 184, 192). Böylece Rus kültürünün, değerlerinin, dilinin yayılması ve eski Sovyet ülkelerindeki yumuşak güç etkisinin canlandırılması amaçlanmıştır (Cheskin, 2017, s. 276). Rusya'nın yumuşak güç konusunu önemsemesinin bir diğer nedeni ise post Sovyet ülkelerinde önemli ölçüde geri kazandığı etkinliğini tek başına askeri ve ekonomik güçle sürdüremeyeceğini anlaması olmuştur.

V. Putin yönetimiyle birlikte yumuşak güç kapasitesini geliştirmek amacıyla kamu diplomasisi kapsamına giren kültürel diplomasi, diaspora diplomasisi, eğitim diplomasisi ve insani diplomasi politikalarına ve uygulamalarına önem verilmeye başlanmıştır (Berkil & Ekşi, 2020, s. 130). Bu amaçlarla bağlantılı olarak çeşitli kamu diplomasisi kurumları kurulmuştur. Bu kurumlar arasında Ruskiy Mir Vakfı (Rus Dünyası Vakfı), Rossotrudničestvo Ajansı, A.M. Gorçakov Kamu Diplomasisi Vakfı, Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi ile uluslararası yayıncılık alanında Russia Today ve Sputnik kanalları ön plana çıkmaktadır. Rus Ortodoks Kilisesi de inanç diplomasisi bağlamında etkin bir kamu diplomasisi aktörü olarak görülmektedir (Halidov, 2014, ss. 42- 43).

2007 yılında kurulan Ruskiy Mir Vakfı (Rus Dünyası Vakfı) yurt dışında Rusya'nın imajını düzeltmeye ve Rus diasporasının çıkarlarını korumaya çalışan en etkili kurum olarak belirtilmektedir. Esas olarak bir kültürel diplomasi kurumu olan Vakfın başlıca faaliyet alanları dil, kültür, eğitim ve diaspora olarak sıralanmaktadır. Rus dilini ve kültürünü koruma ve tanıtmaya yönelik olarak Vakıf, Rusça dil eğitim merkezleri ve programları aracılığıyla kültürler arası diyalogu geliştirmeyi, kültürler ve halklar arasındaki anlayışı güçlendirmeyi amaçlamaktadır (Ruskiy Mir Foundation, 2023). Vakfın kuruluş amaçları arasında BDT bölgesinde bütünleşme süreçlerini desteklemek, yurt dışında Rus kökenli insanlara yardım etmek, Rus dili ve kültürünü yaymak belirtilmiştir. Rus Dünyası kavramı din, dil, etnisite, dış politika ve coğrafya üzerinden Rus kimliğine vurgu yapmak için kullanılmaktadır. Vakfın faaliyet alanları arasında Rus merkezleri kurmak, eğitim diplomasisi, uluslararası kültürel etkinlikler bilgilendirme programları gerçekleştirmek bulunmaktadır (Özekin & Kırcan, 2021, s. 492).

Dış politikada "kamu diplomasisi" konseptini teşvik etmek için kurulan bir diğer kurum ise Rossotrudničestvo Ajansı (BDT, Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar ve Uluslararası İnsani Yardımlaşma İşleri Federal Ajansı) olmuştur. 2008 yılında Rus diaspora faaliyetlerini yürütmek için kurulan ajans 2023 yılı itibarıyla 80 ülkede 87 yabancı misyonla temsil edilmektedir. Ajans, Rus eğitiminin, biliminin ve kültürünün teşviki, Rus dilinin öğretilmesi, yurt dışındaki vatandaşların desteklenmesi, uluslararası kalkınmanın teşvik edilmesi, Rusya'nın yurt dışındaki tarihi ve anıtsal değerlerdeki kültürel varlıklarının korunması ve bakımı faaliyetlerini yürütmektedir. Kurumun bazı faaliyetleri; 2011'den beri yabancı ülkelerin siyasi, kamusal, bilimsel ve iş çevrelerinin genç temsilcileri için Rusya'ya kısa süreli çalışma gezileri programı uygulamak, 2014'ten beri post Sovyet coğrafyasından gelen gençlere yönelik "Merhaba Rusya!" kültürel ve eğitici gezi programı uygulanmak, 2021'den beri Gönüllü Merkezler Birliği ve Rusya İnsani Yardım Misyonu ile uluslararası insani yardım projeleri gerçekleştirmek şeklinde belirtilmiştir. Ajans 2021'den buyana gayri resmi olarak "Rus Evi" adını almıştır (Rossotrudničestvo, 2023; Temir, 2020).

Rus kamu diplomasisinin bir başka kurumu olan, 2010 yılında kurulan A. M. Gorçakov Kamu Diplomasisi Vakfı, kamu diplomasisinin gelişimini teşvik etmek ve yurtdışında Rusya'nın lehine bir kamu, siyasi ve iş ortamı yaratılmasını desteklemek için kurulmuştur. Kurumun faaliyetleri; uluslararası ilişkiler alanında sosyal, kültürel, eğitimsel, araştırma ve yönetim programlarının geliştirilmesini desteklemek, Rusya'nın ekonomi ve kamu politikası durumu ile yurtdışındaki yatırım ve yenilik potansiyelini analiz etmek, kamu diplomasisi alanındaki mevcut süreçlerin danışmanlığı ve izlemesini yapmak, diğer kurum ve kuruluşların kamu diplomasisi faaliyetlerini desteklemek, konferanslar, sempozymlar, iş toplantıları ve çalıştaylar düzenlemek ve koordine etmek, uluslararası işbirlikleri ve ilişkiler kurmak, yurt dışında Rusya hakkında olumlu bir kamuoyu oluşturmaya yardım etmek ve Rusya'nın entelektüel, bilimsel, kültürel değerlerinin ve potansiyellerinin yurt dışında tanınmasına ve gelişmesine destek olmak olarak sıralanmıştır (The Gorchakov Fund, 2023).

2010 yılında kurulan kâr amacı gütmeyen bir düşünce kuruluşu olan Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RIAC) bir başka yumuşak güç ve kamu diplomasisi kurumu olarak belirtilmektedir. Kurumun misyonu bilimsel kurumlar ile diğer ülkelerden uzmanlar ve akademisyenler arasında uluslararası ilişkilerin ana sorunları hakkında görüş alışverişinde bulunarak Rusya'nın uluslararası toplumla barışçıl bir şekilde bütünleşmesini desteklemek olarak belirtilmiştir. RIAC faaliyetleriyle, halklar arasında barışı, dostluğu ve dayanışmayı güçlendirmeyi, uluslararası çatışmaları önlemeyi, çatışma çözümünü ve kriz çözümünü teşvik etmeyi amaçlamaktadır (RIAC, 2023). Dış politika uzmanlarının yetiştirilmesi, uluslararası ve bölgesel politikaların geliştirilmesine katkı sunulması, bu amaçla konferans, seminer ve toplantılar düzenleyerek Rus dış politika anlayışıyla ilgili uluslararası çevrelerde farkındalık oluşturulması konseyin amaçları arasında yer almaktadır (Özekin & Kırcan, 2021, ss. 493-494). RIAC'a benzer şekilde dış politikada yumuşak güç unsurlarını kullanarak "stratejik vizyon" oluşturma amacıyla kurulan Dış Politika ve Savunma Konseyi de adı anılması gereken bir diğer kamu diplomasisi kurumu olarak belirtilmiştir (Halidov, 2014, s. 43- 66; Gülseven, 2019, s. 34; Berkil & Ekşi, 2020, s. 130).

Rusya'nın yumuşak güç kaynakları arasında sayılan kurumlardan biri de Rus Ortodoks Kilisesi'dir. Rus kültürünün ve milliyetinin bir unsuru olarak görülen Ortodoksluk, tarihsel olarak taşıdığı önemi post Sovyet dönemde de göstermiş din, dış politikadaki tarihsel önemini yeniden kazanmıştır. Ortodoks Kilisesi, özellikle V. Putin döneminde yeniden stratejik bir kurum haline gelmiş ve Rus dış politikasına yön vermeye başlamıştır. Günümüzde Rus dış politikasının Belarus, Ukrayna, Kafkasya ve Orta Asya ülkelerine yönelik hassas politikalarının Rus Ortodoks Kilisesinin bu coğrafyalara yönelik politikaları ile bire bir örtüştüğü belirtilmektedir (M&N, 2021; Özekin & Kırcan, 2021, s. 493).

Bunlara ek olarak özellikle V. Putin döneminde gerek ülke içinde gerekse ülke dışında otoriterlik eleştirilerinin önüne geçmek için devlete bağlı ve devletle uyumlu bir sivil toplum anlayışı yaratılmaya çalışılmış, birçok sivil toplum örgütü - Faşizm Karşıtı Demokratik Gençlik Hareketi (Nashi), Avrasya Gençlik Ligi, Genç Rusya Hareketi (Rumol), Birleşik Rusya'nın Genç Savunucuları, vb. – kurdurulmuş ve kurulmasına destek olunmuştur. Öyle ki V. Putin'in başkanlık döneminin hemen başlarında, sivil toplumun gelişmesi ve sivil toplum siyaset bağının düzenlenebilmesi için Başkanlık Ofisi ile ilişkili bir Halk Meclisi (Civic Chamber) oluşturulmuş, bu meclisin en önemli amacı da Rusya'da sivil toplumun geliştirilmesi olarak belirtilmiştir. Halk Meclisi tarafından kurulan "Uluslararası İşbirliği ve Kamu Diplomasisi için Rus Halk Konseyi" ise Rus sivil toplumunun dış politika alanındaki öncelikleri ve değerlendirmelerini hükümete aktarmakla görevlendirilmiştir (Doğan, 2015, s. 187; Gülseven, 2019, s. 41).

Rusya'nın yumuşak gücü ve kamu diplomasisi faaliyetlerinin etki alanını genişletmeye çalıştığı bir diğer alan medya alanı olmuştur. Bu girişimlerden en önemlisi devlet kontrollü uluslararası bir haber kanalı olarak 2005 yılında kurulan Russia Today'dir (RT). Aynı zamanda ilk uluslararası haber kanalı olan RT, aracılığıyla Rusya'nın uluslararası imajının güçlendirilmesi ve küresel olayların Rus bakış açısı ile sunulması hedeflenmiştir. Günümüzde yedi dilde haberler, güncel olaylar ve belgeseller sunan küresel bir TV haber ağı olarak; İngilizce, Arapça, İspanyolca, Fransızca, Almanca, Sırpça ve Rusça dillerinde yayınlar yapmaktadır (RT, 2023). Benzer amaçlarla kurulan bir başka uluslararası haber kanalı ise 2014 yılında kurulan Sputnik News olmuştur. Kanal uluslararası kamuoyuna yönelik siyasi ve ekonomik haberler sunmaktadır. Günümüzde İngilizce, İspanyolca, Arapça, Çince ve Farsça gibi dillerde haber sunan kanalın radyo yayınlarının hacmi günlük 800 saat olarak belirtilmektedir. Öyle ki Sputnik, Rusya'nın yumuşak gücünü oluşturan başlıca uluslararası medya kanallarından biri haline gelmiştir (Sputnik News, 2023; Özekin & Kırcan, 2021, ss. 494-495). Rusya'nın uluslararası habercilik alanında en önemli kurumlarından bir diğeri Informatsione Agentsva Rosi (TASS)'dir. 1902 yılında kurulan, Rusya'da en büyük, dünyada ise Reuters, Associated Press (AP) ve Agence France-Presse (AFP) ile birlikte, dört büyük haber ajansından biri olarak gösterilen TASS, günümüzde altı dilde yayın yapmak ve en çok alıntı yapılan Rus haber ajansı olarak belirtilmektedir (TASS, 2023). Ancak bahsi geçen ve Rus devletine ait medya platformlarının büyük çoğunluğu günümüzde Ukrayna savaşının etkileri nedeniyle, Rusya'ya karşı ABD liderliğindeki Batı dünyası tarafından uygulanan yaptırımlara dahil edilmiş durumdadır.

Rusya'nın özellikle post Sovyet ülkelerinde kullandığı yumuşak güç kaynakları ve kamu diplomasisi araçları kültürel diplomasi ve diaspora diplomasisi konularında ortak dil, din, tarihi miras ve köken konularına yoğunlaşmış görünmektedir (Demydova, 2019, s. 253). Yumuşak güç aracılığıyla ortak

tarihe (kardeşlik retorığı) vurgu yaparak, post Sovyet ülkelerinden ve elitlerinden olumlu geri bildirimler almaya çalışmaktadır. Benzer şekilde halkla ilişkiler faaliyetleri ve yabancı medyada yer alma çabaları da yumuşak güç yaratmaya yönelik faaliyetler olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu tür faaliyetler etkileşimden yoksun olmakla ve Rusya'nın yumuşak gücü, propaganda yapmak için bir platform olarak kullandığı iddiasıyla eleştirilmektedir (Makarychev, 2013, s. 47). Sovyet sonrası dönemde ülke dışında komünizm ideolojisini yaymaktan vazgeçen Rusya, bu ideolojinin yerine, yakın çevre ülkelerde dağınık bir biçimde bulunan Rus diasporasıyla, Rus kültürüne yakın Slav halklarla ve yine Rusya'nın yakın çevresindeki Ortodoks ülkeler ve halklarla ilişkileri geliştirmeyi, onlarla arasındaki kültürel yakınlığı ve ortaklığı öne çıkarmayı hedeflemektedir (Doğan, 2015, s. 192).

Rusya ve Çin'in yumuşak güç politikalarının karşılaştırıldığı bir çalışmada Rusya'nın yumuşak güç faaliyetlerinin amaçlarından birinin Batı tarafından desteklenen demokratikleşme söyleminin zayıflatılması ve engellenmesi olduğu belirtilmiştir (Demydova, 2019, s. 253). Buna karşın Rusya "birey ve toplum yerine devleti merkeze alan, egemenlik ve iç işlerine karışmama ilkelerini vurgulayan ve ülkenin geleneksel ve muhafazakâr özelliklerinin altını çizen egemen demokrasi kavramını ortaya atmıştır" (Kelkitli, 2018, s. 161). Batı tipi demokrasi anlayışına bir eleştiri olarak ortaya çıkan bu kavram Rusya'nın bağımsızlığını ve egemenliğini koruyucu ve devleti merkeze alan bir anlayışa dayandırılmıştır.

V. Putin bir yandan yumuşak gücün meşru bir dış politika aracı olduğunu belirtirken diğer yandan Batılı aktörlerin diğer ülkeleri istikrarsızlaştırmak için kullandıkları bir araç olduğu gerekçesiyle eleştirmektedir (Doğan, 2015, 180). Rusya'nın yumuşak güç konusundaki bu şüpheli yaklaşımları nedeniyle zaman zaman yumuşak güç için aynı şekilde propagandayla karşılık verilmesi gereken bir "Batı icadı" ve Soğuk Savaş'tan kalma bir ideolojik savaş aracı olarak görme eğilimi dikkat çekmektedir (Makarychev, 2013, s. 42). Her iki ülkenin (Rusya ve Çin) yumuşak güç faaliyetlerini ulusal kimliklerini güçlendirmek ve etki alanlarını genişletmek amacıyla kullandıkları ifade edilmiştir. Rusya'nın dostluk dernekleri ve kültürel değişim programları aracılığıyla eski Sovyet tarzı politikaları takip etme ve yeniden inşa etme eğiliminde olduğu vurgulanmıştır (Demydova, 2019, s. 253).

Nye özellikle Rusya Devlet Başkanı V. Putin dönemindeki politikaları eleştirirken Rusya'yı düşüş sürecinde bir güç olarak belirtmekte ve elindeki yumuşak gücünün ancak bu düşüşü yumuşatabileceğini savunmaktadır. Rusya'yı ABD ile karşılaştırarak V. Putin'in yumuşak güç hakkında hiçbir şey bilmediğini, politikalarının ise cazibe yaratmaktan çok baskıya dayandığını belirtmektedir (Nye, 2013b; Demydova, 2019, s. 253). 2000'li yıllarda sert güç ile yumuşak güç politikalarını eş zamanlı uygulayan Rusya, 2008 yılındaki Gürcistan Savaşı ve 2014 yılında Kırım'ın ilhakında olduğu gibi (günümüzde de Ukrayna savaşı) askeri müdahale ve uluslararası hukuku ihlal eden politikalar izlemekten çekinmemektedir (Berkil & Ekşi, 2020, s. 123). Bu da Rus yumuşak gücünü ve kamu diplomasisini zayıflatan en önemli konu olarak görülmektedir.

Günümüzdeki Rusya imajı önemli ölçüde bu gelişmelerden etkilenmekte ve olumsuz özellikler taşımaktadır (Halidov, 2014, s. 42). Bu imajın özellikle Ukrayna ilişkileri ve savaşıyla pekiştiğini ve yaygınlık kazandığını söylemek mümkündür. Rusya'nın yumuşak gücünün önemli bir unsuru olduğu iddia edilen kültürel değerleri ve ortak tarihi miras argümanlarının ise beklenen etkiyi gösteremediği anlaşılmaktadır. Tarihsel olarak yumuşak gücünün en baskın olması gereken Ukrayna'ya karşı kullandığı sert güç Rusya-Ukrayna ilişkilerini aşarak Rus dış ve güvenlik politikasının en büyük açmazı haline gelmiştir. Bu nedenlerle Rusya'nın yumuşak güç kaynaklarını ve araçlarını devreye sokmaya çalışmasına rağmen bu araçların başta Ukrayna örneğinde olduğu gibi başarısız kaldığı ve propagandadan öteye gidemediği anlaşılmaktadır.

2017 yılında yapılan bir araştırma, Rusya'nın Ukrayna'daki yumuşak gücünün zayıflığını ortaya çıkarmış ve bunun nedenleri; Ukraynalılar için Avrupa'nın duygusal olarak daha çekici gelmesi, Rus anlatılarının tersi olarak gelişen Ukrayna kimliği, Rusya'nın dış politikası ve siyasetinin Ukrayna'ya karşı tehdit olarak algılanması şeklinde sıralanmıştır (Cheskin, 2017, s. 276). Araştırmadan yola çıkarak Rusya'nın yumuşak güç kaynaklarının ve kamu diplomasisi araçlarının Ukrayna genelinde bir beğeni ve cazibe yaratmadığı görülmüştür. Bunun bir yansıması olarak günümüzde bu politikalar yerini karşılıklı düşmanlığa ve savaşa bırakmıştır. Uluslararası marka değerlendirme danışmanlık şirketi Brand Finance tarafından her yıl açıklanan ülkelerin yumuşak güç endeksine (Global Soft Power Index 2023) göre Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik işgali nedeniyle 2022 ve 2023 yıllarında yumuşak gücünü ve itibarını

önemli ölçüde kaybettiği ortaya çıkmıştır. Ülkelerin yumuşak güçlerinin değerlendirildiği sıralamada Rusya 9. sıradan 13. sıraya gerilemiştir. Rusya'nın itibarındaki ve yumuşak gücündeki gerilemenin en önemli nedeni Brand Finance'ın araştırmasına göre Rusya'nın Ukrayna'yı işgali olarak gösterilmiştir. Dünyanın birçok ülkesindeki (101) insanlar (Çin ve Hindistan hariç; bu ülkelerdeki katılımcıların çoğu ABD ve NATO'yu sorumlu tutmuşlar) Rusya-Ukrayna savaşında Rusya'nın sorumluluğu olduğunu belirtmişlerdir. Yine çıkan sonuçlara göre Ukrayna, bu dönemde yumuşak gücü en çok artan ülkeler arasında yer almıştır (Brand Finance, 2022; 2023).

Bununla birlikte gerek 2014 yılındaki Ukrayna Krizi'nde gerekse 2022 yılındaki savaşta Rusya'ya destek veren, Doğu Ukrayna'da yaşayan, Rusça konuşan Ukraynalıların (Rus kökenli Ukraynalıların) Rus dış politikası hedefleri doğrultusunda hareket etmesi, Rus kültürel diplomasi ve diaspora faaliyetlerinin başarılı olduğu sonucunu da ortaya çıkarmaktadır. Ukrayna'daki Rus diasporası, bir yandan Rusya'nın ülkede bulunmasına zemin teşkil ederken; öte yandan da politikasını meşrulaştırma işlevi görmüştür (Berkil & Ekşi, 2020, s. 140). Benzer durumun, nüfusu içerisinde dikkate değer oranda Rus kökenli insan bulunan Belarus ve Kazakistan başta olmak üzere post Sovyet ülkeleri için de geçerli olduğu söylenebilir. Rus yumuşak gücünün ve kamu diplomasisinin görece etki yarattığı bir diğer kesim de, Rusya'nın dış politika öncelikleri çerçevesinde özellikle bölgesel ve küresel ekonomik ve politik gelişmelerin de etkisiyle "küresel güney" olarak adlandırılan Afrika, Asya ve Latin Amerika'ya yayılmış, ekonomik gelişmişlik ve kültürel özelliklerle Amerikan ve Avrupa dünyasından (Kuzey, Batı) farklı özellikler taşıyan (örn. Brezilya, Hindistan, Endonezya ve Çin) ülkeler olduğu belirtilebilir. Tarihsel olarak az gelişmiş ülkeler ve üçüncü dünya ülkelerine referansla kullanılan kavram günümüzde az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ile Batı sistemi dışında kalan ülkeler için kullanılmaktadır. Bu ülkelerin çoğu sömürge altında yaşamış veya iki kutuplu Soğuk Savaş düzeni sürecince iki kutba da dahil olmayan, Üçüncü Dünya Ülkesi olarak anılmış ülkeler olarak belirtilmektedir. Bununla birlikte üçüncü dünya veya gelişmekte olan ülke kavramlarının ikamesi olarak görülse de küresel güney kavramı ardılları gibi hiyerarşik bir temele sahip olmayan, (gelişmiş ülkeleri de kapsayabilen) anlam bütünlüğü ile Güney-Güney İşbirliği'nin görece eşitler arasındaki işbirliği doğasını belirtmektedir (Tekin, 2020, s. 69).

Ukrayna'nın Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi Yaklaşımı ve Kaynakları

Avrupa kıtasının sınır noktasında, doğu-batı geçiş güzergâhı ve kuzey-güney tamponunda yer alan Ukrayna, jeopolitik konumu ve tarihsel mirasıyla Avrasya coğrafyasında önem arz eden bir ülkedir. Bu durum Ukrayna algısının şekillenmesine etki yaparken, Rusya'nın bölgeye yönelik ideolojik, siyasi, ekonomik ve stratejik bakış açısının da oluşmasına neden olmuştur (Tecer, 2014, s. 98). Ukrayna ve Rusya arasındaki ilişkilerin ve ülke içerisinde yaşayan toplumun kimliğinin oluşmasında ve bundan kaynaklanan davranışlarının şekillenmesinde etkili olan faktörler yukarıda bahsedilen geçmişten günümüze ulaşan etnik, dini, tarihi miras ve tecrübe olmuştur. Ukrayna'nın bağımsızlığını kazanmasından sonraki süreç içerisinde temel politik ve ekonomik yönelimlerinden biri Rusya'nın başını çektiği Avrasya kampı olurken, diğeri ABD ve AB'nin başını çektiği Batı kampı olmuş ve bundan kaynaklanan ideolojik rekabet Ukrayna - Rusya ilişkilerinin gelişimini önemli ölçüde etkilemiştir. Benzer bir rekabet ve mücadele ülke içindeki siyasi alana da yansımış, siyasi düzeyde, cumhurbaşkanı adayları ile siyasi partiler arasında Rusya'ya yakın olanlar ve Batı'ya yakın olanlar arasında iki kamp ortaya çıkmıştır (Cheskin, 2017, s. 276). Ukrayna, Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecinde bağımsızlığını kazandığı 1991 yılından günümüze (Tecer, 2014, s. 98) bu iki kamp arasındaki gerilimin etkisinde bir süreç yaşamıştır. Soğuk Savaş bitmiş olsa da SSCB'nin çöküşü sonrası Rusya ile ilişkilerinde ortaya çıkan sorunlar Ukrayna için devam etmektedir.

Ukrayna dışında yaşanan Batı-Rusya gerilimi ve rekabeti, Ukrayna içinde de devam etmiş, nüfus ve ekonomik yapı olarak farklılık gösteren bölgeler arasındaki tercihler Ukrayna için bir gerilim kaynağı haline gelmiştir. Ukrayna toprakları AB tarafından "Sovyet Sonrası Alan" (Post Soviet Space) olarak tanımlanırken, Rusya tarafından ise "Yakın Çevre" (Near Abroad) olarak tanımlanmıştır. ABD, Sovyet sonrası alanda jeopolitik çoğulculuğun korunmasına yönelik politikalar izlerken, Avrasya bölgesinde Rusya'nın etkisi altında herhangi bir bütünleşmenin önlenmesi ve Ukrayna'nın merkezi bir Avrupa devleti olması yönünde politikalar izlemiştir. AB ile ABD'nin Ukrayna'yı Rusya'nın hâkimiyet

alanından çıkarma hedeflerine karşı Rusya, Ukrayna'nın Atlantik sistemine entegrasyonunu büyük bir tehdit olarak görmüş ve Ukrayna'nın Batılı ülkeler ile birlikte hareket etmesini ya da Batı Bloğuna entegrasyonunu engellemeye çalışmıştır (Kaçmaz, 2020, s. 158). Öyle ki 2022 yılında başlayan Rusya-Ukrayna Savaşının en önemli nedenlerinden biri Putin ve Rus devlet elitlerinin açıklamalarına göre NATO genişlemesidir (Çelikaslan, 2022, s. 54). Bu genişlemeyi kendisine bir tehdit olarak gören Rusya, Ukrayna'da yaşayan Rus kökenli halkın haklarını korumayı da sebep göstererek Ukrayna'ya savaş açmıştır (TASS, 2023).

Ukrayna'nın sert gücü olarak değerlendirilebilecek en önemli unsur aynı zamanda Ukrayna için temel bir istikrarsızlık kaynağı olan jeopolitik konumudur. Ukrayna'nın hem Rusya için hem de Batı için stratejik önemde olması, iki blok arasında güvenlik ve ekonomik sınır teşkil etmesinden kaynaklanmaktadır. Bunun yansıması olarak hem Rusya hem de Batı güvenliği ve çıkarları için Ukrayna'yı kendi etki alanları içinde tutmaya çalışmaktadır. Ukrayna'nın sahip olduğu doğal kaynaklar, Rusya ve Batı ülkeleri arasında önemli bir enerji koridoru olması jeopolitik önemini artıran ve sert gücünü oluşturan önemli unsurlar olarak sıralanabilir (Kaçmaz, 2020, s. 157).

Genç bir ülke olan Ukrayna'nın hali hazırdaki sert güç kapasitesi, desteklenmediği sürece etki üretmekten oldukça uzak görünmektedir. Ancak hâlihazırda Rusya ile süren savaşta Ukrayna askeri gücünün göstermiş olduğu direniş ve mücadele Ukrayna ordusu hakkında "kahramanlık öyküsü" oluşturmakta, bu durum sert güç açısından önemli olmakla birlikte yumuşak güç etkisi de yaratmaktadır. Nye'e göre Rusya-Ukrayna savaşının sonucuna sert askeri güç karar verecek olsa da, daha şimdiden değerlerin, iknanın ve cazibenin gücünü ifade eden yumuşak güç Ukrayna savunmasının temel bir özelliği olarak ortaya çıkmış görünmektedir (Nye, 2022). Bu süreçte Ukrayna uluslararası topluma Rusya'nın işgalinin haksızlığını anlatma konusunda yoğun bir gündem yaratma çabası içine girmiştir. Uluslararası toplumun askeri ve siyasi desteği devam ettiği ölçüde savaşı devam ettirebileceğinin ve avantajlı duruma geçebilme ihtimali olduğunun bilincinde olan Ukrayna G7, NATO, AB, Arap Birliği vb. önemli siyasi, ekonomik ve askeri uluslararası / hükümetler arası örgütlerin en üst düzey toplantılarına devlet başkanı düzeyinde katılarak uluslararası desteğin devamını sağlamaya çalışmıştır.

Ukrayna'nın, bağımsızlığını kazandıktan sonraki süreçte Batılılaşma ve Batıya entegrasyon konusunda çabalar göstermesine rağmen başarıya ulaşamadığı belirtilmiştir. Batı destekli hareketler ve devrimler, örneğin 2004 yılındaki Turuncu Devrim gibi, gerek Rusya'nın gerekse ülke içindeki Rus kökenli nüfusun etkisiyle başarıya ulaşamamıştır. Bu süreçte Avrupa Birliği ülkelerinin kararsızlıkları da eklendiğinde demokratikleşmenin ve AB üyeliğinin yaratabileceği yumuşak güç kapasitesi de gelişmemiştir. Ukrayna ekonomik ve siyasi reform hareketleri ve uygulamalarını hayata geçirmeye çalışmış ancak bu süreçte Batılı ülkelerin desteklerinin sınırlı kaldığı görülmüştür. Benzer bir kararsızlık NATO ve üye ülkelerin Ukrayna'nın NATO'ya üyeliği konusundaki talebine yönelik yaklaşımlarında da görülmüştür. Nükleer silahlara dayalı askeri güce sahip Rusya ile sınırdaş, ülke içi ayrılıkçılık sorunları vb. riskleri bulunan Ukrayna NATO üyesi yapılmadığı gibi bu durum Rusya'yı tahrik etmekten öte geçememiş, Rusya -Ukrayna savaşının sebebi durumuna gelmiştir.

Çalışmanın geçmiş bölümünde ifade edilen tüm olumsuzluklara rağmen Ukrayna'nın görece bir yumuşak güç kapasitesi oluşturamasa da hedef ülke kamularına ve diasporadaki Ukraynalılara ulaşabilmek adına kamu diplomasisi kurumları oluşturduğu ve faaliyetler yürüttüğü belirlenmiştir. Ukrayna Dışişleri Bakanlığı çatısı altında kurulan Kamu Diplomasisi ve İletişim Genel Dairesi, Ukrayna Kültür Vakfı (UKV), Ukrayna Enstitüsü ve Ukrayna Ulusal Haber Ajansı (Ukrinform) bu bağlamda öne çıkan kurumlardır.

Ukrayna Kültür Vakfı, resmi sitesinde "ulusal kültür ve sanatın gelişimini teşvik etmek, bireyin ve toplumun entelektüel ve manevi potansiyelinin gelişimi için uygun koşullar sağlamak, vatandaşların ulusal kültüre geniş erişimini sağlamak amacıyla oluşturulmuş bir devlet kurumu" olarak tanımlanmaktadır. Kültürel miras, kültürel çeşitliliğin desteklenmesi ve Ukrayna kültürünün dünya kültürel alanına entegrasyonu temelli projeleri destekleyen UKV'nin faaliyetleri, Ukrayna Kültür Bakanlığı tarafından yönlendirilmekte ve koordine edilmektedir (UKV, 2023).

UKV'ni faaliyetlerinin öncelikleri ise şu şekilde sıralanmaktadır; kültürlerarası diyalogu ve kültürel çeşitliliği teşvik etmek; Ukrayna dilinin Ukrayna topraklarında kamusal yaşamın tüm alanlarında kapsamlı bir şekilde geliştirilmesini ve işleyişini sağlamak ve ayrıca yurtdışında Ukrayna dili öğrenimini

teşvik etmek; Ukrayna kültürünün uluslar arasılaşmasının yanı sıra kültür ve yaratıcı endüstrilerle ilgili projelere bağışçı desteğinin koordinasyonunu teşvik etmek; rekabetçi yenilikçi kültürel ürünün yaratılmasını ve sanatçıların mesleki gelişimini ve ayrıca çocukların ve gençlerin yaratıcılığının gelişimini desteklemek; kültürel mirasın korunmasını ve hayata geçirilmesini teşvik etmek; kültür ve yaratıcı endüstrilerle ilgili araştırma ve analitiği desteklemek; eğitim girişimlerinin gelişimini, yeniliklerin uygulanmasını ve kültürün dijitalleşmesini teşvik etmek (UKV, 2023).

Kurumun 2022 yılı faaliyetleri incelendiğinde ise görsel-işitsel sanatlar, kültürel miras, yaratıcı endüstriler, performans ve sahne sanatları kategorilerinde 32 projenin desteklendiği görülmektedir. Rusya'nın saldırısı altındaki ülkede, desteklenen projelerin büyük çoğunluğu da ulusal bilinci ve motivasyonu arttırmayı yönelik olup, örneklerine aşağıda yer verilmiştir.

- Savaş Belgesel Projesi
- “Renklerin Şiiri” Projesi - “Yenilmez Ukraynalılar”
- Ukrayna'daki Savaş Olaylarının Bir Yansıması Olarak Bir Dizi Resim Yaratmak
- Zakhar Berkut, Ukrayna Zaferinin Ruhudur
- Podcast “Ukrayna'nın İkonik Figürleri: Rusya Tarafından Öldürüldüler
- Savaş Günlüğü “Portre Arşivi”
- Paraska Plytka-Horytsvit'in Nesir Mirası Üzerine Bir Çalışma
- “Savaşın Tuzu” Fotoğraf Sergisi
- Mini Albüm “Müzik Kuşatma Altında”
- “Roketler Altında Buluşma” Dj
- Küratör Projesi “Savaştan Sonra Ukrayna”
- Çizgi Romanlarda Ukrayna Edebiyatı
- Ukrayna Mitolojisinin Büyülü Dünyası

UKV'nin İngilizce sayfasının girişinde ise “Stop any cultural cooperation with Russia - Culture isn't apolitical” şeklinde Batı kamuoyuna ve politika yapıcılara dönük bir mesaj yer almaktadır. Kültürün apolitik olmadığına altı çizilen mesajda Rusya'yla kültürel işbirliğinin durdurulması talep edilmektedir. İlgili mesajdan ve gerçekleştirilen faaliyetlerden hareketle kuruluşun Ukrayna'yı Avrupa kültür havzasının içerisinde konumlandırırken, Rusya'yı bu alanın dışına çıkarma arayışında olduğu ifade edilebilir.

“Kültürel diplomasi araçlarını kullanarak Ukrayna'yı uluslararası ve yerel alanda güçlendirmek” misyonuyla faaliyet yürüten ve 2017 yılında kurulan Ukrayna Enstitüsü ise faaliyetlerini, “uluslararası düzeyde Ukrayna hakkında daha iyi bilgi ve anlayışı teşvik ediyoruz ve Ukrayna ile diğer ülkeler arasındaki kültürel ilişkileri geliştiriyoruz” şeklinde açıklamaktadır (UKV, 2023).

Ukrayna Enstitüsü'nün yayımlanan son faaliyet raporu olan 2019 raporu incelendiğinde, 12 ülkede (Avusturya, Birleşik Krallık, İspanya, İtalya, Litvanya, Almanya, Polonya, ABD, Ukrayna, Fransa, Çek Cumhuriyeti ve Hollanda) 84 etkinlik ve proje gerçekleştirildiği görülmektedir. 2019 yılının ‘Ukrayna-Avusturya İkili Kültür Yılı’ olması nedeniyle Avusturya'nın Viyana, Salzburg, Graz, Linz ve Steyr şehirlerinde 39 etkinlik düzenleyen Enstitü'nün faaliyet raporunda bu durum “yabancı bir ülkede Ukrayna'nın şimdiye kadarki en büyük temsili” olarak ifade edilmektedir. Enstitü Genel Müdürü Volodymyr Sheiko ise kültürel diplomasının, Ukrayna için nispeten yeni bir uygulama olduğunu belirtmekle birlikte Enstitü olarak görevlerini “Ukrayna'nın dünyaya başarısız bir devlet veya Avrupa haritasında “boş bir nokta” olarak değil, yetenekli ve egemen bir ortak olarak görünmesi için ona net bir anlam vermek, doğru kelimeleri ve eylemleri bulmak” olarak tanımlamaktadır (Ukrayna Enstitüsü, 2020).

Enstitü tarafından yürütülen faaliyetler, kategorik ayrıştırmaya tabi tutulduğunda ise Ukrayna kültürünün yurtdışında tanıtılması (%29), dünyada önemli kültürel, eğitsel ve bilimsel etkinliklere katılım (%25) ile uluslararası değişim ve hareketlilik (%32) alanları çalışmalarda önemli paya sahiptir.

Bu noktada Uluslararası Kültürel Diplomasi Forumu ve Rusya Federasyonu Kültürel Diplomasi Kurumlarının İncelenmesi Araştırma Projesi, kuruluşun perspektifini ve yönelimini ortaya koyabilmek açısından dikkate değerdir. İliki 2020 yılında Ukrayna Dışişleri Bakanlığı işbirliğinde Ukrayna Enstitüsü

tarafından düzenlenen Uluslararası Kültürel Diplomasi Forumu savaş süresince de düzenli olarak sürdürülmüş ve son olarak 2022 yılında Brüksel’de gerçekleştirilmiştir. Forumun içeriği, katılımcıları, katkı sunan ortakları incelendiğinde Ukrayna’nın Avrupa ve Atlantik yönelimini ortaya koyar nitelikte olduğu görülmektedir.

Ukrayna Enstitüsü ve MZ Hub araştırma şirketi tarafından ortaklaşa yürütülen “Rusya Federasyonu Kültürel Diplomasi Kurumlarının İncelenmesi” başlıklı araştırma projesi kapsamında Rusya’nın önemli kamu diplomasi kuruluşları olan Russkiy Mir Vakfı, A. M. Gorchakov Kamu Diplomasisi Vakfı ve Rossotrudnichestvo Ajansı’nı eleştirel perspektiften inceleyen üç ayrı rapor yayımlanmıştır. Raporlar incelendiğinde ilgili kuruluşların STK olarak örgütlenmekle birlikte yönetsel ve iktisadi açılardan devletle olan ilişkilerinin ortaya konulmaya çalışıldığı; bunun yanı sıra ilgili kuruluşların, “yurttaşlar” olarak tanımladıkları Rusya dışındaki Ruslara dönük faaliyetleri ve Ukrayna’nın işgali sonrasında “yoğun militarist propaganda” çabalarıyla “Rus dış politikasını meşrulaştırma”ya aracılık ettikleri vurgulanmaktadır.

Ukrayna’nın özellikle uluslararası yayıncılık bağlamında politikalarını, görüşlerini ve değerlerini diğer ülkelere, toplumlara ulaştırdığı kamu diplomasisi araçlarından biri de Ukrinform’dur. 1918 yılında Ukrayna Bağımsızlık Savaşında kurulan ve ilk adı Ukrayna Basın Bürosu olan Ajans, günümüzde Ukrayna’nın tek ulusal haber ajansı ve uluslararası yayıncılık kuruluşu olma özelliği taşımaktadır. Ukrinform, özellikle Rusya Ukrayna savaşında Rus işgalinin dünyaya anlatılmasında ve Ukrayna lehine uluslararası bir kamuoyu oluşturulmasında önemli rol oynamıştır. “Savaş” başlığı altında savaşın başından günümüze kadar günlük ortalama 32 haber yayınlayan ajans Ukrayna’nın politik görüşlerinin bir yansıması olarak uluslararası kamuoyu nezdinde Rusya’nın ‘işgalci, saldırgan ve suçlu’ olarak konumlandırılması için çalışmıştır (Ukrinform, 2023; Köksoy & Kavoğlu, 2023).

Ukrayna’nın 2022 yılında başlayan ve halen devam eden Rusya savaşı döneminde yumuşak gücünün önemli ölçüde artırdığı belirtilmiştir. Ukrayna haklılığını ve Rus işgalinin haksızlığını savaş koşullarının imkanları dahilinde başta diplomatik faaliyetler olmak üzere kamu diplomasisi araçlarından ve yöntemlerinden yararlanarak uluslararası kamuoyuna duyurmaya çalışmış, önemli ölçüde destek bulmuştur. Batılı ülkelerin siyasi, ekonomik ve askeri destekleri de eklendiğinde Avrupa ve ABD halkları nezdinde Ukrayna’ya destek verilmesi hususunda kamuoyu oluş(turul)muştur. Özellikle savaş süresince Ukrayna lideri Volodymyr Zelensky’nin uluslararası popülaritesindeki artış, Ukrayna ordusunun da direnişiyle bir “kahramanlık” öyküsüne dönüş(türül)müştür. Global yumuşak güç indeksine göre Ukrayna’nın yumuşak gücü Dünya sıralamasında 51. sıradan 37. sıraya yükselmiştir. Bu dönemde ülkenin bilinirliği ve etkileyciliği artmıştır. Ukrayna Dışişleri Bakanı Dmytro Kuleba, ülkesinin kendisini Rusya’nın işgaline karşı savunmak için küresel destek toplamaya yönelik diplomatik çabalarını “Ukrayna’nın hikayesini anlatmak için devasa bir çaba sarf ettik” şeklinde belirtmiştir (Brand Finance, 2023; Bourke, 2023).

Tartışma ve Sonuçlar

Hâlihazırda savaş halinde olan iki ülkenin yumuşak güç anlayışını ve kamu diplomasisi faaliyetlerini savaş paranteziyle sınırlamadan genel bir çerçevede ele almaya çalışan bu çalışmada tarafların kamu diplomasisi faaliyeti icra eden kuruluşları ve yürütülen çalışmalardan hareketle genel bir değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır. Bu noktada Rusya’nın SSCB’nin çöküşü sonrası görece etki sahasından uzaklaşan yakın çevre ülkeleri, bir başka ifadeyle eski Sovyet Bloğu ülkelerinde yeniden etki kazanma arayışında olduğu görülmektedir. Ayrıca soğuk savaş sürecindeki benzer şekilde günümüzde en önemli rakip ülkeler olarak ortaya çıkan ABD ve Avrupa ülkelerine karşı kendi ulusal ve kültürel bütünlüğünü ve bağımsızlığını koruma amacı ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle Batı bloğu dışındaki ülkelerle politik ve ekonomik işbirliği çabaları dikkat çekmektedir. Kurumsallaşma sürecinin henüz ilk aşamalarında olan kamu diplomasisi kurumlarının uygulamalarının da ülkenin dış politikasıyla eşgüdüm halinde olduğu belirtilmelidir. Bu bağlamda kültür, eğitim, dil, inanç, diaspora ve siyasi ve ekonomik işbirliği alanlarında hedef kamularıyla bağlarını güçlendirme arayışındadır.

Enerji nakil hatları, ticari işbirliklerinin geliştirilmesi, askeri kapasitenin artırılması gibi sert güç parametrelerinin yanı sıra yakın çevre ülkeleri başta olmak üzere hedefindeki ülkelere yumuşak güç araçları kullanan ve kamu diplomasisi faaliyetleri gerçekleştiren Rusya, bu araçlarla yeni etki alan(lar)ı oluşturmayı hedeflemekte, sıklıkla kullanmaktan çekinmediği sert gücünü meşrulaştırma yolları

aramakta ve tehdit kaynağı olarak gördüğü Batı ve Batı yanlısı kurumların yumuşak gücüne ve kamu diplomasisine karşı koymaya çalışmaktadır.

Ukrayna bağlamında değerlendirildiğinde Rusya, dikkate değer sayıda Rus nüfusa sahip olması, Ukrayna'yı NATO üyesi ülkelere karşı 'güvenlik tamponu' olarak görmesi ve tarihsel olarak da parçası olarak değerlendirmesi nedeniyle Ukrayna'ya dönük de kamu diplomasisi faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Özellikle Rossotrudnichestvo'nun Ukrayna'da yaşayan Rus topluluğa dönük faaliyetleri, Batı yanlısı Ukrayna hükümetlerinde olumsuz olarak karşılanmaktadır. Buna rağmen Rusların yoğun olarak yaşadığı bölgelerde bu faaliyetlerin önemli ölçüde başarıya ulaştığı görülmektedir.

Rusya'nın kamu diplomasisi faaliyetlerinin sadece Ukrayna odaklı olmadığı, küresel iddiaları olan bir ülke olarak farklı coğrafyalara dönük faaliyetlerinde kültürel diplomasi faaliyetlerinden değişim programlarına uluslararası yayıncılıktan diaspora diplomasisine kadar çok sayıda aracı kullandığı belirtilmelidir. Bu faaliyetlerin küresel ölçekte Rusya algısını olumlu yönde oluşturmaya çalışmanın yanı sıra Putin'in ifadelerine de yansıtıldığı şekliyle "Rus Dünyası"nın kurma ve tehdit olarak algılanan Batı ve NATO yayılmacılığına karşı koyma gayesine hizmet ettikleri vurgulanmalıdır. Ancak bu faaliyetlerin sert gücün gölgesinde kaldığı, Slav, Ortodoks ve Rus kökenli halklar ile Amerikan ve Batı karşıtlığında birleştiği "küresel güney"deki az sayıda ülke üzerinde görece etki yaratırken, diğer ülkelerde ve toplumlarda mesafeli yaklaştığı hatta yer yer tehdit olarak algılandığı belirtilmelidir.

Ukrayna kamu diplomasisi faaliyetleri incelendiğinde ise özellikle Batı yanlısı iktidarlar döneminde ülkenin Avrupalı kimliğini ön plana çıkarmaya çalıştığı, AB üyesi ülkeler ve ABD ile ortak projeler yürütüldüğü, Ukrayna'nın Avrupa haritasının bir parçası olduğuna yönelik mesajların verildiği çalışmalarda görülmektedir. Yine Rusya'dan ayrışan yönlerinin altını çizebilmek adına Ukrayna tarihi ve kültürü üzerine yapılan çalışmaların da kamu diplomasisi faaliyetleri yürüten kuruluşlar tarafından desteklendiği tespit edilmiştir. Böylece yumuşak gücün en önemli kaynakları olan siyasal değerler, kültür ve dış politika anlayışı üzerinden yumuşak güç kapasitesi oluşturmaya çalışıldığı ifade edilebilir. Özellikle Rusya'nın işgali sonrası dönemde gerçekleştirilen etkinlikler ve üretilen içerikler incelendiğinde ise Rusya'nın haksız işgali ve Ukrayna'nın haklılığı gündem haline getirilerek Batı kamuoyundan destek arayışı ön plana çıkarken, Rusya'nın kültürel projeler dahil olacak şekilde ambargoya uğramasına ve uluslararası toplumdaki izole edilmesine odaklanılmıştır. Kamu diplomasisi faaliyetleri bu dönemde diplomasi ve savaş iletişiminin önemli bir aracı haline gelmiştir.

Sonuç olarak birisi büyük güç, diğeri ise görece yeni kurulmuş kırılgan bir devletin kamu diplomasisi faaliyetlerine eşit kurumsal altyapı ve kaynak ayıramadıkları, buna mukabil hedef kamularına dönük yoğun çaba sarf ettikleri belirtilmelidir. Rusya yumuşak gücünü ve kamu diplomasisini dış politika etkinliğinin bir parçası olarak konumlandırırken ve genel olarak bu alanda birçok kamu diplomasisi kurumu bulunurken, buna mukabil sıklıkla sert güce başvurusu, yaratılmak istenen yumuşak güç kapasitesini ve etkisini olumsuz etkilemektedir. Sert güç kullanımının sınırdaş bir ülkeyi işgal noktasına geldiği bu dönemde Rus yumuşak gücünün ve kamu diplomasisi faaliyetlerinin Rus kökenli topluluklar ile "küresel güney" olarak adlandırılan Afrika, Asya ve Latin Amerika'ya yayılmış ve özellikle Batı bloğu ülkelerinin dışında kalan yeni uluslararası ittifak arayışında olan farklı ülkeler haricinde etki yaratmasının zor olduğu değerlendirilmektedir. Çalışmada da belirtildiği üzere bu dönemde Ukrayna savaşının etkisiyle ülkenin gerek yumuşak gücü gerekse itibarı önemli ölçüde zayıflamıştır.

Yumuşak güç ve kamu diplomasisi faaliyetlerini ağırlıklı olarak kültürel diplomasi ve sivil toplum alanındaki faaliyetlere odaklayan Ukrayna, ülke içinde Ukraynalı kimliğini, ulus bilincini ve toplumsal yapısını güçlendirilmeye çalışırken, Batı kamuoyuna yönelen faaliyetlerinde Ukrayna kültürünün tanıtılması, diğer ülkeler ve toplumlarla iyi ilişkiler kurulması ve anlayış geliştirilmesi, ülkenin Avrupalı kimliğinin ön plana çıkarılmasını amaçlamaktadır. Savaş sürecinde Avrupalı kimliğinin ön plana çıkarılmaya çalışıldığı, Rusya'nın haksız işgaline yönelik farkındalık ve destek arayışının yoğunlaştığı belirtilebilir. Bu sayede sınırlı olan sert gücünün yarattığı dezavantajı, savaş sürecinde de görüldüğü üzere etkin bir kamu diplomasisiyle destekleme arayışındadır. Sonuç olarak Nye'nin da vurguladığı gibi kısa vadede sert güç, yumuşak güç gölgede bırakabilirken, uzun vadede yumuşak gücün yaratacağı etkinin, sert gücü sınırlandırabileceği, baskılayabileceği bir seçenek de mümkün görünmektedir. Rusya-Ukrayna savaşı da bu denklemde hangi gücün (yumuşak güç ya da sert güç) sonucu belirleyeceği konusunda gösterge olabilecek özellikler taşımaktadır.

Kaynaklar

AA (2020). Dünyada en fazla doğal gaz rezervi 38 trilyon metreküple Rusya'da. Erişim tarihi: 17.03.2023, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/dunyada-en-fazla-dogal-gaz-rezervi-38-trilyon-metrekuple-rusyada/1882556>

ANLAMASSOVA, M. (2017). Uluslararası ilişkilerde yumuşak gücün kullanımı ve Rusya'nın yumuşak güç araçları (Yayınlanmamış doktora tezi), İstanbul Ü. SBE. İstanbul.

ATKINSON, P.A. & COFFEY, A.J. (1997). *Analyzing documentary realities*. D. Silverman (Ed.). *Qualitative research: theory, method and practice* (ss. 45-62). London: Sage.

BERKİL, N. S. & EKŞİ, M. (2020). Rus kamu diplomasisinin araçsallaştırılması bağlamında Rus diasporası. *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, Cilt 4 (2), 121-147.

BOURKE, Latika (2023). Australia slips again in global soft power ranking. Erişim tarihi: 17.03.2023, <https://www.smh.com.au/world/europe/australia-slips-again-in-global-soft-power-ranking-20230302-p5coqa.html>

BOWEN, G.A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, Vol. 9 (2), 27-40.

BRAND FINANCE (2022). Global soft power index 2022. Erişim tarihi: 17.03.2023, <https://brandfinance.com/press-releases/global-soft-power-index-2022-usa-bounces-back-better-to-top-of-nation-brand-ranking>

BRAND FINANCE (2023). Global soft power index 2023. Erişim tarihi: 17.03.2023, <https://brandfinance.com/press-releases/gulf-nations-on-the-rise-in-global-soft-power-index-2023-uae-saudi-arabia-qatar-climb-in-new-rankings>

CABBARLI, H. (2016). İki güç arasındaki Ukrayna. *Karadeniz Araştırmaları*, Cilt 13 (50), 95-123.

CHESKIN, A. (2017). Russian soft power in Ukraine: a structural perspective. *Communist and Post-Communist Studies*, Vol. 50 (4), 277-287.

CULL, N.J. (2009). *Public diplomacy: lessons from the past*. Los Angeles: Figueroa Press.

CULL, N. J. (2008). Public diplomacy before Gullion. Nancy Snow and Philip M. Taylor (Eds.). *Handbook of public diplomacy*. New York: Routledge.

ÇELİKASLAN, M.N. (2022). Ukrayna-Rusya savaşı: Avrupalı bir milletin yıkımı. *Türk Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 3 (1), 53-66.

DEMYDOVA, V. (2019). Independence of the Ukrainian church: How Russia is losing its soft power tool in Ukraine. *The Academic Elegance*, Vol. 6 (11), 251-274.

DOĞAN, E. (2015). Rusya Federasyonu'nda kamu diplomasisi: Evrim ve kurumlar. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, Cilt 3 (2), 179-194.

ERZEN, M.Ü. (2012). *Kamu diplomasisi*. İstanbul: Derin Yayınları.

EURONEWS (2022). IMF verileri güncellendi: Türkiye dünyanın kaçınıcı büyük ekonomisi? Erişim Tarihi: 17.03.2023. <https://tr.euronews.com/2022/11/22/imf-verileri-guncelledi-turkiye-2021-ve-2022de-dunyanin-en-buyuk-20-ekonomisi>

GÜLSEVEN, A.Y. (2019). Geçmişten günümüze Ruskiy Mir (Rus Dünyası): Bir kimlik projesinden uluslararası politikaya. *Avrasya Etüdüleri*, Cilt 56 (2), 33-52.

HALİDOV, İslam (2015). Rusya'nın yumuşak güç araçları. *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, Cilt 3 (1), 37-75.

HÜRRİYET (2022). Hangi ordunun gücü daha fazla? Rakam ve grafiklerle Ukrayna ve Rusya karşılaştırması. Erişim Tarihi: 15.03.2023. <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/hangi-ordunun-gucu-daha-fazla-rakam-ve-grafiklerle-ukrayna-ve-rusya-karsilastirmasi-42010489>

KAÇMAZ, M. (2020). Avrasya denklemine jeopolitik kırılma; Ukrayna. *Türk Coğrafya Dergisi*, (74), 157-165.

- KAVOĞLU, S. (2013). Yapılandırmacı perspektiften kamu diplomasisi ve Türkiye: ABD yazılı basınından yansımalar. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Cilt 2 (45), 115-128.
- KAVOĞLU, S. (2018a). Türk dış politikasında paradigma değişimi ve ulusal basına yansımaları: Örnek olay incelemesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5 (4), 797-818.
- KAVOĞLU, S. (2018b). *Türk kamu diplomasisi - Halkla ilişkiler eksenli model arayışları*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- KELKİTLİ, F.A. (2018). Rusya'nın egemen demokrasi modelinin Orta Asya devletleri üzerindeki etkisinin analizi. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 6 (2), 157-175.
- KIRAL, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 170-189.
- KÖKSOY, E. (2021). Kurumsal dönüşüm ve diplomasinin geleceği. S. İzgi (Der.). *Kovid-19 sonrası geleceğin güvenlik kurumları ve stratejik dönüşüm* (ss.120-131). Tasam Yayınları.
- KÖKSOY, E. (2023). Gelenekselden dijitale kamu diplomasisi. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.
- KÖKSOY, E. & KAVOĞLU, S. (2023). Savaş iletişimi: Rusya-Ukrayna savaşı üzerine bir inceleme. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (41), 94-116
- M&N (2021). Rus Ortodoks Kilisesinin yapısı ve işleyişi. Erişim Tarihi: 13 Mart 2023, <https://www.milelvenihal.org/din-kultur-arastirmalari/rus-ortodoks-kilisesinin-yapisi-ve-isleyisi>
- MAKARYCHEV, A. (2013). Yumuşak güç, bölgeselcilik ve komşuluk ilişkileri: Rekabetçi bir ortamda Rusya'nın potansiyeli. *Bilge Strateji*, 5, 37-56.
- MILITARY REVIEW, (2016). The Value of science is in the foresight. Erişim Tarihi: 05.09.2023, https://www.armyupress.army.mil/portals/7/military-review/archives/english/militaryreview_20160228_art008.pdf
- NYE, J.S. & ARMITAGE, R.L. (2007). CSIS commission on smart power. A smarter, more secure America. Center for Strategic and International Studies. Erişim Tarihi: 13 Temmuz 2020, https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs_public/legacy_files/files/media/csis_pubs/071106_csissmartpowerreport.pdf
- NYE, J.S. (1990). Soft Power. *Foreign Policy*, 80, Twentieth Anniversary (Autumn), 153-171.
- NYE, J.S. (2005). *Yumuşak güç*. (Çev. R.İ. Aydın). Ankara: Elips Yayınevi.
- NYE, J.S. (2008). Public diplomacy and soft power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616 (1), 94-109.
- NYE, J.S. (2011). *The future of power*. New York: Public Affairs.
- NYE, J.S. (2013a). Hard, soft, and smart power. Andrew F. Cooper and Jorge Heine and Ramesh Thakur (Eds.). *The Oxford handbook of modern diplomacy* (ss. 559-574). UK: Oxford University Press.
- NYE, J.S. (2013b). What China and Russia don't get about soft power. Erişim Tarihi: 05.09.2023, <https://foreignpolicy.com/2013/04/29/what-china-and-russia-dont-get-about-soft-power/>
- NYE, J.S. (2022). Soft power after Ukraine. Erişim Tarihi: 04.01.2023, <https://www.belfercenter.org/publication/soft-power-after-ukraine>
- ÖZEKİN, M.K. & KIRCAN, S. (2021). Kadife eldiven içindeki demir yumruk: Rusya'nın Orta Doğu'daki yumuşak gücü. *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi*, Cilt 6 (2), 483-514.
- POTTER, E.H. (2009). *Branding Canada*. Canada: McGill-Queen's University Press.
- РОССОТРУДНИЧЕСТВО (2023). <https://rs.gov.ru/deyatelnost/>
- RIAC (2023). <https://russiancouncil.ru/en/about/>
- RIGGINS, J. (1998). A Strategic assessment of public diplomacy. Erişim Tarihi: 08.03.2023, <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA444104.pdf>

- RT (2023). <https://www.rt.com/about-us/>
- RUSSKIY MIR FOUNDATION (2023). <https://russkiymir.ru/en/>
- SAĞIR, A. (2019). Çin Halk Cumhuriyeti'nde düşünce kuruluşlarının gelişimi: "Sorumlu büyük güç" olma yolunda gerçekleştirilen düşünce kuruluşu açılımı. *Cappadocia Journal of Area Studies*, 1, 78-99.
- SCHINDLER, C.E. (2018). *The origins of public diplomacy in US statecraft: Uncovering a forgotten tradition*. Cham: Palgrave Macmillan.
- SPUTNIK NEWS (2023). <https://sputniknews.com/docs/index.html>
- TASS (2023). <https://tass.com/politics/1566935>
- TECER, Ö.Ç. (2014). Jeopolitik ve tarihsel bir rekabet sahası olarak Ukrayna ve dış politika parametreleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 3 (4), 97-125.
- TEMİR, E. (2020). Orta Asya'da Rusya'nın kültürel iletişim ve kültürel diplomasi faaliyetleri: Rossotrudničestvo. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, Özel Sayı, 167-177.
- TEKİN, S. (2020). Güney – Güney işbirliğinin ideolojik temelleri: Bağlantısızlar Hareketi ve Küresel Güney. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24), 65-81 .
- THE GORCHAKOV FUND (2023). <https://en.gorchakovfund.ru/portal/page/2902cca9-09f4-4a53-b9ed-868b5977a57b>
- TİCARET BAKANLIĞI (2022). Erişim Tarihi: 10 Ocak 2023, https://ticaret.gov.tr/data/5bcc5d4813b876034cfece26/RF_ULke_Raporu-2022.pdf
- UKRAYNA DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI KAMU DİPLOMASİSİ VE İLETİŞİM GENEL DAİRESİ (2023). <https://mfa.gov.ua/en/about-mfa/mfa-structure/public-diplomacy-department>
- UKRAYNA ENSTİTÜSÜ (2023). <https://ui.org.ua/>
- UKRAYNA KÜLTÜR VAKFI (2023). <https://ucf.in.ua/>
- UKRINFORM (2023). <https://www.ukrinform.net/rubric-ato>
- WACH, E. & WARD, R. (2013). Learning about qualitative document analysis. Erişim Tarihi: 10.03.2023, <https://www.ids.ac.uk/publications/learning-about-qualitative-document-analysis/>
- YAĞMURLU, A. (2019). Kamu diplomasisi aracı olarak kültür enstitüleri: Yunus Emre Kültür Enstitüsü. Ç. Edgücan ve Z. Karacagil ve Ş. Bozgun (Der.). *Current debates on social sciences 2 law. political sciences and economy* (pp. 12-22). Bilgin Kültür Sanat Yayınları.

Summary

In societies where civic consciousness has grown, the general public, especially educated and organized groups, has influence over political actors. Public diplomacy is a soft power activity that targets the populations of target countries that are capable of exerting influence on political processes. This study focuses on the soft power and public diplomacy approaches and resources of Russia and Ukraine. In terms of tools, actors, methods, target audiences, tactical and strategic communication efforts, and a descriptive analysis based on document analysis, the study analyzes the public diplomacy approaches and activities of the two countries. From the research results, it appears that Russia, claiming to be a great power, conducts public diplomacy activities at the global level but also develops intensive activities towards the former USSR countries where ethnic Russians live, in the axis of the "Near Abroad" doctrine. The Ruskiy Mir Foundation, Rossotrudnichestvo, A.M. Gorchakov Public Diplomacy Foundation conduct intensive activities in this regard. Based on the activities of the aforementioned organizations, Russia's "near abroad" public diplomacy strategy can be interpreted as developing good relations with Slavic, Orthodox and Eurasian countries and peoples, supporting Russian-origin communities living in post-Soviet countries and keeping ties strong. According to Ukrainian authorities, the Russian invasion is being justified by these organizations, which are allegedly promoting separatism in Ukraine. If one looks at Ukrainian public diplomacy, one can see that the Ukraine Institute, the Ukrainian Cultural Foundation, and the General Department of Public

Diplomacy and Communications of the Ministry of Foreign Affairs all carry out the activities. It has been noted that the main objectives of the initiatives are to establish a national identity for Ukraine that is distinct from Russian culture and to situate Ukraine within the context of European culture. As a result, one of the countries studied is a great power, and the other is a relatively newly established 'fragile' state. For this reason, they cannot allocate the same resources to public relations. Ukraine conducts public diplomacy with fewer institutions and resources. Ukraine has primarily centered its soft power and public diplomacy efforts on civil society initiatives and cultural diplomacy. It works to advance Ukrainian culture, foster goodwill and understanding with other nations and societies, and highlight the nation's European identity through activities geared toward the Western public. Cooperation with European and U.S. institutions and organizations in the field of public diplomacy is also important in this context. By engaging in successful public diplomacy initiatives, it seeks to offset the disadvantage brought on by its constrained hard power capabilities. On the other hand, it should be noted that both countries are making great efforts toward their target audiences. Russia incorporates public diplomacy and soft power into its foreign policy initiatives. But Russia does not hesitate to use hard power either. At this time, when the use of hard power goes as far as invading neighboring countries, it is difficult for Russia's soft power and public diplomacy activities to have an impact beyond the countries where the Russian-origin communities live and the different global southern countries (ex. Brazil, India, Indonesia and China) outside the USA and the Western Bloc.